

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Francisci Baconi Baronis de Verulamio, Vice-Comitis S. Albani, Summi Angliæ Cancellarii, Opera omnia, Quæ extant: Philosophica, Moralia, Politica, Historica ...

Bacon, Francis

Francofvrti ad Moenvm, 1665

Cap. I. Partitio scientiæ in Theologiam, & Philosophiam. Partitio Philosophia in doctrinas tres: De Numine, De Natura, De Homine. Constitutio Philophiæ primæ, ut Matris communis omnium.

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10497643-5

deinde, quod circa tot res arbores, parietes, ædificia serpat, ac circumfundatur, & se attollat. Quod ad primum enim attinet, omnis *Cupiditas* per *Remotiam*, & *Vetitum*, & tanquam *Antiperistasin* [veluti per frigora *Brumæ Hedera*] virefcit, ac vigorem acquirit. Secundo, *affectus* aliquis in humana anima prædominans, omnes ejus actiones & decreta, tanquam *Hedera circumsepit*; neq; fere quicquam puti invenias, quo illa *Clavículas* suas non imprimat. Neque mirum est, si *Superstitiosi Ritus Baccho* attribuantur, cum omnis fere *male sanus affectus in pravus Religionibus* luxuriat: adeo ut *Hereticorum colluvies* *Bacchanalia Ethnicorum* superarit; quorū etiam *superstitutiones*, non minus creentur, quā turpes extiterunt. Neq; itidem mirum est, si *Furores a Baccho* immitti puerentur, cum & omnis *Affectus in excessu suo*, veluti *Furor brevis* sit, & si vehementius obideat & incubat, in *Infamia* sepius terminetur. Illud autē de *Pentheo & Orphæo* inter *Orgia Bacchi* aceratis, evidentē *Parabolā*

habet: cum affectus quisq; prævalidus erga duas res sit asperimus atque insensibilissimus; quarum altera est *Inquisitio in eum curiosa*, altera, *Admonitio salutaris* & libera. Neq; auxilio fuerit, si illa inquisitio fiat tantum *contemplationis* aut *spectandi gratia*, tanquam arbore *conscensā*, absq; omni animi malignitate; Neq; tutius, si *admonitio illa*, multa cū suavitate & dexteritate adhibeatur; Verum utcunque non tolerant *Orgya* aut *Pentheum* aut *Orpheū*. Postremo, illa *Consilio Personarum Iovis & Bacchi*, ad *Parabolam* recte traduci potest; quandoquidē res *gesta nobiles*, & clara; atq; merita insignia & gloriola, interdum à *Virtute* & *recta ratione* & *magnanimitate*, interdū autē à *latente affectu* & *occulta Cupiditate* (utcunque *famæ & laudis* celebritate utraq; res pariter gaudeat) proveniant, ut non facile sit distinguere facta *Dionysi* à factis *Iovis*.

Verum in *Theatro* nimis diu moramur; transeamus ad *Palatium Animi*: cujus limina majori cum *veneratione & cura* ingredi convenit.

FRANCISCI BACONIS DE VERULAMIO, Vice-Comitis sancti Albani, De Dignitate & Augmentis Scientiarum, LIBER TERTIUS,

Ad Regem suum.

CAP. I.

Partitio Scientiæ in Theologiam & Philosophiam. Partitio Philosophiæ in Doctrinas tres: De Numine, de Natura, de Homine. Constitutio Philosophiæ Primæ, ut Matris communis omnium.

Historia omnis (Rex optimè) humi incedit, & Ducis potius officio, quam Lucis perfungitur; *Pœsis* autem *doctrinæ* tanquam *somnium*: Res dulcis, & varia, & volens videri aliquid in se habere Divini; Quod etiam *somnia* vendicant. Verum jam tempus est mihi, ut evigilem, & me humo attollam, *Philosophia & Scientiarum* liquidum æthera secans.

Scientia aquarum similis est, Aquarum aliæ descendunt cœlitus, aliæ emanant è terra. Etiam *Scientiarum* primaria partitio sumenda est ex fontibus suis, Horti alii in alto siti sunt, alii hic infra. Omnis enim *Scientia* duplicem sortitur informationem. Una inspiratur divinitus; altera oritur à sensu. Nam quantum ad illam, quæ *Docendo* intunditur, *Scientiam*, *Cumulativa* ea est, non *Originalis*; sicut etiā fit in aquis, quæ præter fontes primarios, ex aliis rivulis in se receptis, augetur. Partiemur igitur *Scientiam*, in *Theologiam & Philosophiam*. *Theologiam* hic intelligimus *Inspiratam* sive *Sacram*, non *Naturalem*; de qua paulo post dicturi sumus. At illam (*Inspiratam* nimirum) ad ultimum locum referabimus, ut cum ea sermones nostros claudamus; cum sit portus, & *Sabbatum* humanarum contemplationum omnium.

Philosophia autem *Objectum* triplex, *Deus, Natura, Homo*: Et triplex itidem *Radius* Rerum, *Natura* enim percipit intellectum *Radio directo*; *Deus* autem, propter medium inæquale (*Creaturas scilicet*) *Radio refracto*; *Homo* verò, sibi monstratus & exhibitus, *Radio reflexo*. Convenit igitur partiri

Philosophiam in *Doctrinas* tres: *Doctrinam de Numine, Doctrinam de Natura, Doctrinam de Homine*. Quoniam autem *Partitiones Scientiarum* non sunt lineæ diversis similes, quæ cœcunt ad unum angulum; sed potius ramis arborum, qui conjunguntur in uno trunco, (qui etiam truncus ad spatium nonnullum integer est & continuus, antequam se partiatur in ramos;) idcirco postulat res, ut priusquam prioris partitionis membra persequamur, constituatur una *Scientia universalis*, quæ sit Mater reliquarum, & habeatur in progressu *Doctrinarum*, tanquam portio viæ communis, antequam viæ se separent, & disjungant. Hanc *Scientiam*, *Philosophia primæ*, sive etiam *Sapientiæ* (quæ olim *Rerum divinarum atque humanarum Scientia* definiebatur (nomine insignimus. Huic autem *Scientia* nulla alia opponitur; cum ab aliis *Scientiis*, potius limitibus, intra quos continetur, quam rebus & subjecto differat, fastigia scilicet rerum tantummodo tractans. Hanc ipsam utrum inter *Desiderata* reponere oporteat, hæsitō; sed arbitror tamen poni debere. Equidem invenio farraginem quandam, & massam inconditam *Doctrinæ*, ex *Theologia Naturali*; ex *Logica*; ex partibus quibusdam *Physicæ*, veluti de *Principiis*, & de *Anima*, compositam, & congestam, & sublimitate quadam sermonis, *Hominum*, qui se ipsos admirari amant, tanquam in *Vertice Scientiarum* collocatam. Nos vero, nullo fastu, id tantum volumus, ut designetur aliqua *Scientia*, quæ sit receptaculum *Axiomatum*, quæ particularium *Scientiarum* non sint propria, sed pluribus earum in commune competant.

Plurima autē id genus *Axiomata* esse nemo ambigar. Exēpli gratia, *Si inæqualibus aequalia addantur, omnia erunt inæqualia*: Regula est ex *Mathematicis*.

*De...
Philosophia!*

tiō: Eadem & in *Erbicis* obtinet, quatenus ad Justitiam Distributivam; Siquidem in Justitia Commutativa, ut Paria Imparibus tribuantur, Ratio Equitatis postulat; at in Distributiva, nisi Imparalia Imparibus præstentur, iniquitas fuerit maxima. *Qua in eodem tertio conveniunt, & inter se conveniunt*: Regula est itidem ex *Mathematicis*: Verum simul tam potens in *Logica*, ut Syllogismi sit Fundamentum. *Natura se potissimum producit in minimis*; Regula est in *Physicis*, tam valida, ut etiam *Democriti Atomos* produxerit; Veruntamen eam recte adhibuit *Aristoteles* in *Politicis*, qui Contemplationem Reip. orditur à familia. *Omnia mutantur, nil interit*: Regula itidem in *Physicis*; hoc modo prolata, *Quantum Natura, nec minuitur, nec augetur*: Eadē competit *Theologia Naturali*, sic variata, *Omnipotentia sunt opera*: *Aliquid ex nihilo facere, & aliquid in nihilum redigere*: Quod etiam Scriptura testatur: *Didici, quod omnia opera, qua fecit Deus, perseveret in perpetuum, non possumus eis quicquam addere, nec auferre. Interitus rei arceatur per reductionem ejus ad principia*; Regula est in *Physicis*; Eadem valet in *Politicis*. (ut recte notavit *Machiavellus*) cum illa, quæ interitum Rerum, maximè prohibent, nihil aliud fere sint, quam reformatio earū, & reductio ad antiquos mores. *Putredo serpens, magna contagio, sa est, quam matura*; Regula est in *Physicis*, eadem insignis etiam in *Moralibus*; cum Homines profligatissimi, & maxime facinorosi, min⁹ corruptelæ inferat publicis Moribus, quam qui aliquid videntur habere sanitate & virtutis, & ex parte tantum mali sunt. *Quod conservativum est forma majoris, id a civitate potentius*: Regula est in *Physicis*. Etenim, ut non abscindatur iple rerum nexus, nec detur (ut loquuntur) vacuum, facit ad conservandam fabricam universi. Ut vero gravia congregentur ad massam terræ, facit ad conservandam tantum regionem denorum. Itaque prior motus posteriorem domat. Eadem tenet in *Politicis*. Nam quæ faciunt ad conservandam ipsam Politiam in sua Natura, validiora sunt, quam quæ Bene esse Particularium in Reipubl. membrorum conducunt. Similiter eadem locum habet in *Theologia*. Etenim in *Theologicis* virtutibus, *Charitas*, quæ est virtus maxime communicativa, præ reliquis omnibus eminet. *Augetur vis agentis per Antipertinaciam Contrarij*: Regula est in *Physicis*. Eadem mira præstat in *Politicis*, cum omnis factio, ex contraria ingruente, vehementer irriteretur. *Tonus discors in concordem acutum desinens, Concantum commendat*: Regula est *Musica*. Eadem in *Erbicis* & *Affectibus* obrinet. *Tropus ille Musicus, à clausula aut cadentia, (quam vocant) cum jam jam adesse videatur, placide elabendi*; convenit cum Tropo *Rhetorico Expectationem eludendi. Fidiū sonus tremulus, eandem affert auribus voluptatem, quā Lumen, Aquæ aut Gemmæ insiliens, Oculis*;

— *Splendet tremulo sub lumine Pontus.*

Organa Sensu cum Organis Reflexionis conveniunt. Hoc in *Perspectiva* locum habet; Oculus enim similis speculo, sive aquis. Et in *Acoustica*; Instrumentum enim auditus obici intra cavernam simile. Hæc pauca enumerasse sufficeret ad exempla. Quinimo *Magia Persarum* (quæ in tantum est celebrata) in eo potissimum versabatur, ut architecturas & fabricas, rerum naturalium, & civilium, symbolizantes notaret. Neq; hæc omnia, quæ di-

xim⁹, & alia huj⁹ generis, similitudines meræ sunt, (quales hominibus fortasse parum perspicacibus videri possint) sed plane una eademque natura vestigia aut signacula, diversis materiis & subjectis imprella. Atq; hæc res adhuc sedulo tractata non est. Inveias fortasse in scriptis, quæ ab ingenii celestioribus promanarunt hujusmodi *Axiomata* raro & sparsim inserta, ex usu Argumenti quod tractant; Corpus vero aliquod talium *Axiomatum*, quæ vim habeant quandam primitivam & summariam ad *Scientias*, nemo composuit; cum tamen sit res eiusmodi, quæ insigniter Naturam unam faciat; quod *Philosophia prima* munus esse autumat.

Est & alia hujus *Philosophia prima* pars, si ad vocabula respicias, verus est; si ad rem, quam designamus, nova. Est autem inquisitio de *Conditionibus adventitiis Entium*, (quas *Transcendentes* dicere possumus) *Pauco, Multo, Simili, Diverso, Possibili, Impossibili*; etiam *Ente, & non Ente*, atque eiusmodi. Quandoquidem enim ista sub *Physica* proprie non cadant, Dissertatio autem *Dialectica* circa ea, magis ad argumentandi rationes, quæ ad rerum existentiam sit accommodata, consentaneū omnino est, ut hæc contemplatio (in qua non parum est dignitatis & utilitatis) haud deferatur profusus, sed in scientiarum partitionibus, nonnullum saltem inveniat locum; Veruntamen hoc intelligimus fieri debere, longe alio, quā quo tractari solet, modo. Exempli gratia: Nemo qui de *Multo & Pauco* verba fecit, hoc egit, ut causa reddatur, cur alia Natura, tam numerosa & ampla sint, & esse possint, alia tam rara & modica; Non certe. Fieri non potest, in *Rerum Natura*, tanta sit copia auri, quanta ferri; tanta rosæ, quanta graminis; tanta specificati, quanta non specificati. Similiter, Nemo, qui de *Simili & Diverso* differuit, satis explicavit, cur quasi perpetuo iter *species diversas*, interponantur *Participia* quædam, quæ sunt speciei ambigua; veluti muscus inter putredinem & plantam; pisces qui hæret & loco non moventur, inter plantam & animalia; flores, & mures, & alia nonnulla, inter animalia ex putredine & ex semine prognata, vesperiliones inter aves & quadrupes, pisces volantes, (qui jam notissimi sunt) inter aves & pisces, phocæ inter pisces & quadrupes, & alia hujusmodi. Neq; rursus causam indagavit quispiam, cur cum *similia similibus gaudeant*, ferrum ferrum non trahat, quod magnes facit, neq; aurum ipsum aurum, licet argentum vivum alliciat. Circa hæc, & similia, in Disceptatione de *Transcendentibus* illis, altū est silentium: Orationis enim apices, non rerum subtilitates, secuti sunt homines. Quamobrem horum *Transcendentium* sive *Conditionū Entium adventitiarum* inquisitionem veram, & solidam, secundum naturam, non sermonis leges, *Philosophiam Primam* recipere volumus. Atque de *Philosophia prima* (sive de *Sophia*) quam inter *Desiderata* haud immerito retulimus, hæc dicta sint.

CAP. II.

De *Theologia Naturali*; & *Doctrina de Angelis & Spiritibus*; quæ ejusdem est Appendix.

Collocata igitur sua in sede *Communi Scientiarum Parente*, instar *Berecynthiæ* tanta gaudens cælesti sobole:

Omnes Cælicolas, omnes Supera alta tenentes; revertamur ad partitionē illam trium *Philosophiarum, Divina, Naturalis, & Humana*. Nam *Theologia Na-*